

Workshops expertmeeting Vereniging Hogescholen 16 november 2017

Workshopronde 1

Workshop 8: 21st Century Skills in de beroepspraktijk: waar leiden we straks voor op en wat vraagt dat van docenten?

Presentatoren: Dr. Petra Biemans, Hogeschool Inholland, Dr. Ellen Sjoer, De Haagse Hogeschool
Werk verandert in rap tempo en het is zaak om onze studenten daar goed op voor te bereiden. Om dat te kunnen doen is het van belang dat collega's in de hogescholen goed aangehaakt zijn bij de veranderingen in de beroepspraktijk.

Onze onderzoeksvraag luidde:

Welke concrete veranderingen hebben plaatsgevonden op het werk en welke 21st century skills zijn of worden essentieel om het werk te kunnen blijven uitvoeren?

Deze vraag is niet alleen van belang voor organisaties en bedrijven, maar ook voor opleidingen in het hoger onderwijs. Hoe speel je als opleiding én als docent op alle veranderingen in? In hoeverre leidt het hoger beroepsonderwijs op voor beroepen die straks niet meer bestaan of er in ieder geval heel anders uit gaan zien? We hebben de veranderingen bij de functies van politieagent piloot, accountant, verpleegkundige en financieel adviseur van een bank in beeld gebracht.

Een belangrijke uitkomst is dat het werk complexer wordt. Dat vergt veel van medewerkers: meer en andere communicatie, meer en andere samenwerking, reflectief werken en besluitvaardigheid. Aan de hand van de vijf voorbeelden gaan we hier op in. Daarna brengen we samen in beeld hoe dit speelt bij hogeschooldocenten.

Workshop 9: Werk maken van kritisch denken in hbo curricula

Presentator: dr. A. Heijltjes, dr. P. Verkoeijen, Avans Hogeschool

Het lectoraat Brein & Leren van Avans Hogeschool doet o.a. onderzoek naar het kritisch leren denken van hbo-studenten en docenten. Het onderzoek richt zich op instructiemethoden om kritisch denken te ondersteunen en welke leerstrategieën studenten het beste kunnen gebruiken.

Dat kritisch leren denken anno 2017 belangrijk is, zal vrijwel niemand in het hbo ontkennen. Het staat in vrijwel elk missie-, visie- of ambitiedocument van hogescholen. Maar op de vraag waar en hoe kritisch denken in onderwijs expliciet aan bod komt en welk effect dat heeft blijft het vaak stil.

In deze workshop staat de vraag centraal hoe we er voor kunnen zorgen dat kritisch denken gemeengoed wordt in de curricula van het hbo, zodat studenten de kritisch denken vaardigheden en de daarvoor noodzakelijke denkhouding ook daadwerkelijk ontwikkelen.

In deze workshop laten we enkele succesvolle *evidence-based* aanpakken zien, discussiëren we over de vraag hoe kritisch denken in de curricula het beste geïntegreerd kan worden en wat daarvoor nodig is. Na een korte inleiding hopen we aan de hand van prikkelende stellingen tot een verdere verdieping te komen.

Workshop 10: Bildung kan niet zonder kritisch denken

Presentator: drs. Kees Meijlink

Bildung is vormgeven van jezelf. Daarvoor is kritisch leren denken een Voorwaarde. In het (basis) onderwijs is kritisch leren denken niet vanzelfsprekend. In de workshop onderzoeken we hoe dat vorm kan krijgen in het onderwijs.

Workshop 12: Morele denktechnieken

Presentator: Menno de Bree

De meeste denktechnieken die in het HBO worden aangeleerd zijn instrumenteel van aard. Dat geldt ook voor veel reflectiemethodieken (feedback, intervisie). Er is relatief weinig aandacht voor moreel redeneren. Dat is merkwaardig, want van professionals mag je toch wel verwachten dat ze ook in staat zijn om morele kwesties in hun werk op een goed verdedigbare manier te adresseren. En dat kunnen ze niet vanzelf; dat moet toch een beetje getraind worden. Daarnaast is het zo dat juist de omgang met de moreel meer complexe zaken, het werk toch op den duur het meest interessant maken. Het gaat dan niet meer om het hebben van expertise, maar om meesterschap.

In deze workshop aandacht voor de volgende vragen: hoe herken ik een moreel probleem? Hoe breng ik het onder woorden? Hoe kan ik systematisch over morele kwesties nadenken - individueel en in groepen? De workshop is gebaseerd op de methode die uiteen gezet wordt in: Menno de Bree, Eite Veening (2016), Handleiding moreel beraad. Praktische gids voor zorgprofessionals (tweede editie). Assen: Van Gorcum.

Workshops expertmeeting Vereniging Hogescholen 16 november 2017

Workshopronde 2

Workshop 1: Kritisch denken doceren kun je leren?!

Presentatoren: E. M. (Eva) Janssen, MSc, L. M. (Lara) van Peppen, MSc, Avans Hogeschool, Universiteit Utrecht, Erasmus Universiteit Rotterdam

Een belangrijke missie van het hoger beroepsonderwijs is het verbeteren van kritisch denken vaardigheden van studenten. Aan docenten de schone taak om bij te dragen aan deze missie. In deze interactieve workshop gaan we verder in op de rol van de docent bij het bevorderen van kritisch denken vaardigheden van studenten. Hoe kan een docent hieraan bijdragen? Wat heeft een docent hiervoor nodig en hoe kunnen we dat aanreiken? Aan de hand van enkele dilemma's en stellingen bespreken we deze vragen. U zult zelf ervaren hoe moeilijk kritisch denken kan zijn en ontdekken dat leren doceren van kritisch denken de moeite loont.

Workshop 2: Kritisch denken op socratische leest

Presentator: Dr. Heleen Topping, Avans Hogeschool

Beter leren argumenteren en redeneren zijn vaak belangrijke leerdoelen in kritisch denken-onderwijs. Deze hogere denkvaardigheden kunnen voor verschillende doeleinden worden ingezet. In het hbo zijn goede 'redeneervaardigheden' bruikbaar voor discussies met opdrachtgevers, besluitvorming op basis van bestaande feiten en als ondersteuning bij het doen van onderzoek. De WHW schrijft voor dat het hoger onderwijs ook aandacht schenkt aan persoonlijke ontplooiing van studenten en de bevordering van maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef. De Strategische visie Hbo-2025 beschrijft 'betrokkenheid bij de samenleving en de mensen om je heen' als één van drie leidinggevende principes van het onderwijs richting studenten.

De socratische gespreksmethode wordt in de workshop *Kritisch denken op socratische leest* beschouwd als een passende werkvorm bij de maatschappelijke doelstellingen van het hoger onderwijs. Na een introductie over de socratische gespreksmethode ervaart u zelf hoe het is om deel te nemen aan een socratisch gesprek. Of, afhankelijk van het aantal aanmeldingen, observeert u hoe een socratisch gesprek met een maatschappelijk doel vorm kan krijgen.

Workshop 3: Kritisch denken via onderzoekopdrachten voor toekomstige hbo-professionals

Presentator: (Dr) A. L. (An) Verburgh, UCLL (University colleges Leuven Limburg)

Studenten in het HBO krijgen vaak onderzoekopdrachten. Hierbij wordt vaak ten onrechte verondersteld dat dit het kritisch denken automatisch stimuleert. Dit vraagt echter expliciete aandacht en instructie. In deze workshop ontwikkelen docenten strategieën bij onderzoekopdrachten om groei in kritisch denken te ondersteunen.

Workshop 6: Kritisch denken doe je zo

Presentatoren: Corrie Nagtegaal, Theun Meestringa HKU en SLO, Nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling

In de workshop leer je een aantal verschillende methodes om jezelf en de ander aan het denken te krijgen door het gewoon te doen.

De workshop wordt opgebouwd rond het DUIK-concept:

- 1 Denken/Doen: de cirkel van kritisch denken door doen en vice versa;
- 2 Uit/In: de kunst van het uit- en inzoomen (divergeren/convergeren);
- 3 Kaders: het belang van heldere kaders en eenvoud (en de mogelijke rol van genredidactiek hierbij).

Workshop 11: Een taxonomie en rubric als navigatie in het beoordelen van kritisch denken

Presentatoren: Dr. Erica Baarends, Dr. Marcel van der Klink, Zuyd Hogeschool

Studenten moeten voldoende vaardig worden in kritisch denken en dat betekent dat we moeten nadenken over geschikte leeractiviteiten en de beoordeling ervan. In deze workshop laten we u kennis maken met een rubric ontwikkeld op basis van de Structure of Observed Learning Outcomes- (SOLO-) taxonomie van Biggs en Tang. We hebben deze rubric zelf al toegepast en verder ontwikkeld in ons gezondheidszorgonderwijs. In de workshop willen we jullie deelgenoot maken van onze ervaringen en bovenal nodigen we jullie uit zelf actief aan de slag te gaan met een dergelijke rubric.